

УДК 316.012 (316.6)

doi: 10.15421/17175

Конфуціанство та гендерна культура Японії

І.О. Святненко

*magellan4x4@ukr.net**Класичний приватний університет,
69000, Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б*

Статтю присвячено проблемі визначення напрямків впливу конфуціанства на гендерну культуру японського суспільства. Автором встановлено, що вплив конфуціанства на гендерну культуру Японії стосувався формування гендерно-сервілістської моралі жіноцтва щодо чоловіків та щеплення жінкам поведінкових сценаріїв виконання ролей дітодоглядного та господарського змісту. Конфуціанство заклало основи патріархального сексизму, в якому жінка розглядається як об'єкт служіння маскуліноцентричним ієрархіям та має бути відформатованою під стереотипи зручності для обслуговування чоловіків у звичайних та надзвичайних умовах. Ключовими моментами впливу можна вважати припущення легалізованого проміскуїтету, порнолатричних моделей поведінки (передусім - в аспекті використання жінок як повій), а також зацентрування гендерних ролей на біографії еталонних жінок, представлених у конфуціанських трактатах. Автор констатує, що не можна не визнати, що вплив на гендерну культуру Японії мало і має не стільки конфуціанство в чистому вигляді, скільки синтоїзоване конфуціанство, яке потребує окремого розгляду в інших публікаціях.

Ключові слова: гендерна культура; конфуціанство; гендерні ролі; японська гендерна культура; гендерні стереотипи

Confucianism and gender culture of Japan

I.O. Svyatnenko

*magellan4x4@ukr.net**Classical private university
70B, Zhukovskogo Str., Zaporizhzhya, 69000, Ukraine*

The problem of the definition of Confucianism areas of influence on the gender culture of Japanese society has been studied by the author. It has been found by the author that the influence of Confucianism on the gender culture of Japan supported the formation of a gender-servility's women morality towards men and women enforcement to the behavioural roles, which are based on child-serving and house-wives scenarios. Confucianism has created the grounds for patriarchal sexism, by which woman is seen as an object of serving to masculine-centric hierarchies and must be formatted for the stereotypes of convenience in order to serve men under ordinary and extraordinary circumstances.

The key points of the influence are as follows: legalized promiscuity allowance, porno-latrical behavioural model (especially in the aspect of women's use as prostitutes), as well as the accentuation of gender roles in the biographies of etalon women which are described in Confucian treatises. It has been stated by the author that it is necessary to admit that the impact on the gender culture of Japan was made and is made not so much by Confucianism in its pure form, but by Shintoism Confucianism, which requires separate research in other publications.

Keywords: gender culture; Confucianism; gender roles; gender Japanese culture; gender stereotypes

Конфуцианство и гендерная культура Японии

И.А. Святненко

*magellan4x4@ukr.net**Классический приватный университет,
69000, Запорожье, ул. Жуковского, 70Б*

Статья посвящена проблеме определения направлений влияния конфуцианства на гендерную культуру японского общества. Автором установлено, что влияние конфуцианства на гендерную культуру Японии касалось формирования гендерно-сервилистской морали женщин в отношении мужчин и прививки женщинам поведенческих сценариев выполнения ролей детообслуживающего и хозяйственного содержания. Конфуцианство закладывало основы патри-

Цитування даної статті: Святненко І.О. Конфуціанство та гендерна культура Японії / І.О. Святненко // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2017. – Т. 20. – № 1(141). – С. 32-36.

Citation of this article: Svyatnenko, I.O., 2017. Konfutsianstvo ta henderna kul'tura Yaponiyi [Confucianism and gender culture of Japan]. Scientific and theoretical almanac «Grani» 20; 1(141), 32-36. doi:10.15421/17175 (in Ukrainian).

Peer-reviewed; approved and placed: 25.11.2016

архального сексизма, в котором женщина рассматривается как объект служения маскулиноцентричным иерархиям и должна быть отформатована под стереотипы удобства для обслуживания мужчин в обычных и чрезвычайных условиях. Ключевыми моментами влияния можно считать предположение легализованного промискуитета, порнолатрических моделей поведения (прежде всего - в аспекте использования женщин в качестве проституток), а также акцентированность гендерных ролей на биографиях эталонных женщин, представленных в конфуцианских трактатах. Автор констатирует, что, нельзя не признать, что влияние на гендерную культуру Японии мало и имеет не столько конфуцианство в чистом виде, сколько синтоизированное конфуцианство, которое требует отдельного рассмотрения в других публикациях.

Ключевые слова: гендерная культура; конфуцианство; гендерные роли; японская гендерная культура; гендерные стереотипы

Постановка проблеми. Китай з давнини можна вважати суспільством потужних кластерних родин. Предки, яким царські династії Шанг або Чжоу приносили жертви, були їхніми предками по батьківській лінії, тобто, родинна генеалогія вибудовувалася переважно через чоловіків (батько його батька, батько батька свого батька і так далі). Коли на гендерну авансцену вступили жінки, це відбувалося, оскільки вони створювали для чоловіків істотні проблеми. Деякі жінки мали задуми для просування своїх власних синів, коли їх чоловік мав синів від декількох жінок.

Жіночі прихильності часто залишалися під запитанням. У 697 р. до нашої ери, наприклад, дочка одного з найсильніших міністрів в окрузі Чжен дізналася від свого чоловіка, що правитель наказав йому вбити свого батька. Після того, як її мати вказала їй, що «всі люди є потенційними чоловіками, але у вас є тільки один батько», вона розповіла своєму батькові про змову, і він одразу ж наказав убити її чоловіка [2].

Правитель Чжен поклав провину на чоловіка за нерозумну довірливість щодо своєї дружини. Взяті разом, проблеми такого штибу відтворюють змішану картину жінок і проблем, якими вони є представленими у чоловіків дворянського прошарку. Жінки в їх житті були здатними не лише до вірності, мужності і відданості, але й до інтриги, маніпуляцій і егоїзму.

Конфуцій, ймовірно, прийняв як належне подібне ставлення до жінок, доволі поширене в його суспільстві. Він дуже поцінував родові обряди та пов'язані сімейні чесноти, зокрема – синівське благочестя. Він висловив надію, що, завдяки практиці ритуалізму, всі – як чоловіки так і жінки, вищих і нижчих станів, старі і молоді, навчатися виконувати обов'язки в межах своїх ролей. Жіночі ролі були в основному родинними: дочка, сестра, дружина, законна дочка, мати і законна мати [3]. У всіх цих ролях на жінок було покладено обов'язки відповідати бажанням і потребам кластерної родинної організації: служити потребам їхніх батьків, коли вони були молодими; потребам їхніх чоловіків, коли вони одружувалися; потребам їхніх синів, коли вони ставали овдовілими.

Послідовник Конфуція Мен-Цзи заявив, що найгіршим з рішень для батька могла б бути відмова батьків мати нащадків-синів. У наступні століття ця зацентованість на необхідності приводити в життя синів-нащадків створювали підстави до розчарування при народженні дочки і оголошення у зв'язку із цим жалоби. На воротах будинку при народженні дитини жіночої статі вивішувалася білий стяг, так, ніби відбувається поховання померлого.

Мета дослідження – побудова характеристики напрямків впливу конфуціанства на гендерну культуру Японії. Завданнями статті, у зв'язку із визначеною метою, є: а) визначення гендерних стереотипів та концептів конфуціанської соціальної моралі; б) визначення напрямків впливу конфуціанства на японську гендерну культуру.

Невизначена наукова проблема, якій присвячено статтю. Статтю присвячено проблемі визначення напрямків впливу конфуціанства на гендерну культуру японського суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. У наступні століття після Конфуція стало звичайним для філософів та істориків, публіцистів обговорювати статеві питання в контексті ключових категорій інь і янь. Жінки вважалися втіленням інь, чоловіки – янь. Інь була м'якою, поступливою, рецетивно-сприймаючою, пасивною, відображувальною і спокійною, в той час як янь був важким, активним, наполегливим і доміантним. День і ніч, зима і літо, народження і смерть – всі природні процеси відбуваються, за цією логікою, як відображення взаємодії інь і янь.

Осмилення відмінностей між чоловіками і жінками з точки зору інь і янь передбачає наголошення на тому, що ці відмінності є частиною природного порядку всесвіту, а не частиною соціальних інститутів, які є штучно створеними людиною. У теорії інь-янь дві сили доповнюють одна одну, але не в однаковий спосіб. Природне співвідношення між інь і янь є причиною того, що чоловіки ведуть, а жінки йдуть за ними. Якщо інь неприродним чином бере гору над янь, порядок як у космічному просторі, так і в соціальній організації перебуває під загрозою зникнення.

Підтримання суто фізичної сегрегації між гендерними стратами людей розглядалося як важливий перший крок на шляху до забезпечення сталості гендерної вищості янь щодо інь. В Конфуціанському джерелі «Книзі Статутів» наголошується на значенні сегрегації навіть у домашніх умовах. Будинки, на думку авторів джерела, повинні бути розділеними на внутрішню і зовнішню секції, причому жінки перебувають у внутрішній частині. Один вірш у книзі поезії прийшов до висновку: «Жінки не повинні брати участь у веденні державних справ, вони повинні присвятити себе справі шовкопрядства і ткацтва». Подібні тлумачення висловлювалися у горезвіснішій версії: «Коли курка оголошує про світанок, це сигналізує про розпад сім'ї» [4].

У період царювання династії Хань (202-220 н.е.) адміністративна структура централізованої держави і

конфуціанство допомогли сформувати китайську систему сім'ї і визначити місце жінок в ній. Закони Хань підтримували авторитет керівників сім'ї над іншими членами їх сімей. Очілюючим сім'ї вважався старший чоловік, але якщо він помирав перш ніж його сини ставали дорослими, його вдова мала стати на чолі сім'ї, доки сини не досягали повноліття. Закони імперського періоду передбачають насильницьку моногамію і різні покарання за подвійний шлюб та прирівнювання статусу дружини до статусу наложниці (домашньої служниці).

Чоловіки могли вимагати розлучення своїх дружин за наявності будь-якої з семи підстав, які включали: безпліддя, ревності і балакучість, але чоловік міг зробити це тільки в тому випадку, коли у жінки була сім'я, до якої вона мала б змогу повернутися. Закон не передбачав ніяких підстав, за яких жінка могла б розлучитися зі своїм чоловіком, але розлучення було можливим за взаємною згодою.

До кінця періоду Хань було створено конфуціанський гендерний тезаурус, який обслуговував дискурс щодо жінок, їхніх натур, їхніх слабких сторін, а також їх власних функцій і переваг. Довговічність цих способів мислення, безсумнівно, багато в чому продовжувала сімейну систему, яка з ханських часів характеризувалася патрілінійністю, патрілокальністю і патріархальністю.

У шлюбі жінка мала перейти від сім'ї свого батька до батьків чоловіка. З огляду на важливість призначених для продовження споконвічних жертв через патрілінійних нащадків, статус дружини в її шлюбній родині залежав від народження спадкоємців чоловічої статі. Проте, через практики проміскуїтету, навіть якщо дружина народила сина, її статус може бути істотно зниженим, якщо її чоловік взяв наложниць, які також народили синів.

Таким чином, доки родинна система продовжувала відтворюватися без істотних змін, жінки продовжували вдаватися до стратегій, які здавалися маніпулятивними або такими, що загрожували безпеці чоловіків [7-10]. Для більшості з авторів уже згаданих морально-етичних трактатів проблема жіночої девіантності має підґрунтям не стільки сімейну систему, скільки «моральні пробіли» людського ества. Таким чином, моралісти піднімають модель самовідданого жіноцтва як зразок для наслідування, призначаючи жінкам, які дотримувалися принципів вірності, цнотливості і вірності, значну особисту і соціокультурну вартість.

Сунь-Цзи зазначає, що жінки обирали значно ширший спектр соціальних ролей, аніж ті, які передбачалися для них у конфуціанських дидактичних текстах. Серед жінок були вдовиці, які управляли трактирами; акушерки, які доглядали за немовлятами; благочесні жінки, які проводили час, співаючи сутри; чорниці, які зверталися до таких жінок, щоб пояснити для себе буддійське вчення; дівчатка, які навчилися читати разом зі своїми братами; фермерські доньки, які накопичували капітал шляхом лихварства; матері та бездітні вдови, які звинуватили своїх племінників у захопленні їх майна; дружини, які

пильнували за наложницями, приведеними додому їх чоловіками; жінки, які вимагали від своїх заможних родичів майно, щоб допомогти сестрам свого чоловіка одружитися добре і т.п.[4].

Серед дослідників фігурує точка зору, згідно з якою жінки почали статусно деградувати в період поширення впливовості неоконфуціанства. Двома ознаками цього занепаду найчастіше стає тиск на вдовиць у вигляді заборони повторного шлюбу і практики зв'язування ніг молодих дівчат, щоб запобігти їх зростанню більше аніж на кілька дюймів у довжину. Зв'язування ніг, здається, стійко поширювалося під час пісні, і пояснення до них слід шукати в обставинах пісні, але вдова цнотливості була дуже мало конкретного підключення до пісні, ідея передувала пісні і перебільшений акцент на ньому розвивається набагато пізніше.

Як і в решті суспільств світу, в двадцятому столітті в Китаї представники інтелігенції та громадські діячі висловили багато критичних зауважень проти старої системи сім'ї і, особливо, проти соціально-етичної моделі обмеження шансів жінок: онучатами, вдовиною цнотливістю, батьківським контролем шлюбу і співжиття всі були усунені. Завжди слід мати на увазі, однак, що дуже багато жінок мали змогу жити повноцінним життям і при старій системі.

Виклад основного матеріалу. Японія була матриархальним суспільством, допоки конфуціанські ідеї не були реципієнтованими з Китаю. Ці ідеї визначали структурування родини японського суспільства аж до кінця Другої світової війни. Інтеграція конфуціанських ієрархічних структур передбачає можливість чоловіків посідати пануючі гендерні ролі в патріархальній системі. І чоловіки і жінки поділяють очікування в рамках конфуціанської системи: вірність і мужність. Чоловіки повинні були бути лояльними до ієрархічно-вищих домінантів; жінки повинні бути лояльними до своєї сім'ї і чоловіка. Цікаво, що жінки могли володіти і успадковувати майно і статус сім'ї в феодальній Японії. Вони повинні були контролювати сімейний бюджет і побутові рішення, щоб дозволити чоловікам служити своїм феодальним господарям.

Друга світова війна ознаменувала зрушення в гендерному дискурсі щодо ролі чоловіків і жінок. Японський уряд апелював до вірності і мужності, щоб заохотити військові зусилля. Війна також різко розділила гендерні ролі, багато в чому на шкоду жінкам. Жіночий патріотичний обов'язок полягав у тому, щоб мати дітей. Вони мали бути натхненними пропагандою, яка розглядала їх як тих, що «перебувають в шлюбі з нацією». Журнали зображували жінок у ролі керівників домашнього господарства країни. Багато жінок працювало на військових підприємствах [3, p.309-318].

Спеціальні контингенти жінок були спеціально підготовлені урядом Японії для сексуального обслуговування військовослужбовців. Вони стали відомими як «жінки для втіх», працюючи в розташуваннях військових частин. Солдати називали цих жінок «гігієнічними громадськими баліями» або навіть «насіненними туалетами». Офіцери мали доступ до профе-

сійних повій. Чоловіки-військовослужбовці повинні були користуватися цими послугами. Вважалося, що хлопці, які утримувалися від сексу, не виявляють достатньої войовничості і сміливості в бою [1].

Жінки, які залишилися вдома, на відміну від своїх братів, синів і чоловіків, повинні були залишатися цнотливими. Вони надсилали своїм чоловікам «домашніх ляльок». На відміну від «жінок для втіх», ці ляльки, зроблені з тканини і гудзиків, нагадували військовослужбовцям про рідну оселю і вважалися оберегами. Чоловіки були змушені брати участь в військових діях під перекрученими самурайськими гаслами, вдаючись, в екстремальних випадках, до самогубств. Ці ідеали братолюбства використовувалися як для підготовки камікадзе (як результатів цього спотворення), так і для культивування лояльності по відношенню до імперської Японії, а сама мужність ставала паливом для кривавого насильства. Фільм «Листи з Іводзіми» є гарною ілюстрацією цих поглядів. Після Другої світової війни відбулася стрімка зміна гендерних ролей в Японії. Дискримінація за ознакою статі була заборонена японською конституцією. Американські патерни публічної ввічливості, американської моди і гендерних цінностей були штучно вмонтованими у відносини чоловіків і жінок одне до одного і традиційні гендерні ролі. Друга світова війна, по суті, стала завершенням соціальної феодальної системи [1, с. 508-535]. Сучасні японські гендерні ролі перетворилися на еkleктичну суміш американських стереотипів і стереотипів традиційного суспільства.

Сучасні японські гендерні ролі обертаються в системі цінностей вертикального феодального суспільства, в якому чиясь ідентичність є частиною його групової ідентичності. Саме тому ввічливість є важливою частиною японської мови. Вони допомагають визначити, як людина ставить або належить до іншої групи. «Сенпай-кохай» (старший-молодший) є моделлю відносин, за якими люди ранжуються в компаніях і школах. Ця структура є більш важливою, аніж визначені гендерні ролі, а лідерські риси характеру, які не заважають цій вертикальній соціальній структурі, є доволі затребуваними [6, с. 52-89].

Лояльність і гармонія, як і в феодальному суспільстві, в сучасній Японії є системоутворювальними рисами соціального характеру. На лояльність особливо звертають увагу компанії з довічною системою зайнятості Японії. Жінки, як і раніше, контролюють домашнє господарство, бюджет домашніх господарств, а також побутові рішення, дозволяючи чоловікам присвятити себе своїй роботі. Однак гендерна ситуація істотно змінюється за рахунок того, що все більше жінок починає робити кар'єру. Представники обох статей мають право і на відтермінування шлюбу.

В японській гендерній культурі зберігається декілька ключових гендерних стереотипів традиційного феодального суспільства [6, р.52-89]:

- Стереотип щодо екстериторіальної зайнятості чоловіків. Чоловіки мають працювати поза домашнім помешканням.
- Стереотип щодо гендерної сегрегації. Носії різних гендерів повинні отримувати різне виховання.

• Стереотип щодо кращості дітодоглядних та домогосподарських ролей для жіноцтва. Жінки є в більшій мірі, аніж чоловіки, пристосованими для роботи по дому і догляду за дитиною. Домогосподарки мають важливе значення для суспільства через їх зростаючу роль у сім'ї.

Як можна побачити, ці стійкі гендерні стереотипи є вкоріненими в гендерній культурі феодальної Японії. Традиційні гендерні ролі працюють також в рамках вертикальної соціальної структури міжгенераційних відносин. Як правило, риси, пов'язані з індивідуалізмом (впевненість у собі, незалежність і впевненість у своїх силах) низько поцінуються у японців в порівнянні з відповідністю, лояльністю та лідерськими здібностями. Знову ж таки, типовий американський ідеал «мачо», альфа-самця не є предметом схвалення в японській гендерній культурі. Чоловіки, як очікується, можуть бути просунутими в мистецтві, музиці, літературі і в багатьох інших типово-«жіночих» сферах життєдіяльності [4-5].

Японська культура взагалі та гендерна культура зокрема включає діаду ключових понять, які пояснюють її протиріччя із гендерною культурою західноєвропейських суспільств: «Tatemaе» і «Honne». «Tatemaе» – це образ належного, в якому визначається те, хто і ким повинен бути в статусно-рольових ієрархіях. Це набір моральних якостей людей, які узгоджуються із культурними нормами (наприклад, бути лояльним або присвячувати себе роботі в компанії). «Honne» – це образ того, ким людина є насправді, у відповідності із її фактичним станом та особистою думкою. Гендерні ролі та риси підводяться під поняття «Tatemaе». Те, як люди насправді живуть в Японії, жінки, які реалізують кар'єру, і чоловіки, які працюють, не виходячи з дому, є «Honne» [6].

Ці ж риси можна побачити і в образах аніме. Дівчата в аніме роблять величезну справу, готуючи обіди для своїх коханців, оскільки це належить робити дружині. У той же час ідеальний чоловічий персонаж є доволі ожіноченим, за стандартами гендерної культури західних соціумів, і тому також уміє добре готувати. Приготування їжі показує, наскільки чоловічі персонажі є добре адаптованими для підтримки жінок, якщо останні роблять свою власну кар'єру. Прояви мізогінії можна побачити у персонажів аніме як ремінесценцію гендерної культури феодалізму, в якій свобода від обмежень поширювалася на чоловіків у контексті заохочення позашлюбних статевих зв'язків для чоловіків.

У багатьох аніме-серіалах батьки, в основному, відсутні в домашньому помешканні і частіше перебувають на роботі, аніж удома, що є відображенням відповідності гендерних очікувань статево-рольовим моделям чоловіків, які будуть віддано присвячувати себе трудовій діяльності. Крім того, легше робити комічні витівки без серйозних дорослих навколо. Коли батьки навколо, то можна побачити маму вдома з батьком майже завжди. Це, знову ж-таки, традиційна ідея ведення жінками домашнього господарства, для того, щоб чоловік міг працювати. Іноді можна побачити рольову перестанову, що виражає тренд

осучаснення батьківських ролей. Модератори аніме полюбляють обігрувати поняття «Tatamae» і «Honne». Перебування тата в домашньому помешканні є однією з ілюстрацій цієї рольової інверсії. В аніме є наявними декілька інверсій японських гендерних ролей. Так, цукерки вважаються чоловічими принадами. Для того, щоб маскулінізувати цей цілком ожіночений атрибут гендерної поведінки, деякі хлібозаводи почали випуск солодоців величезних розмірів, для того, щоб чоловіки відчували себе менш фемінізованими у випадку споживання солодоців. Жінки позиціонуються як персонажі, які полюбляють складніші і соловодші десерти, аніж чоловіки.

Висновки. Таким чином, вплив конфуціанства на гендерну культуру Японії стосувався формування гендерно-сервілістської моралі жіноцтва щодо чоловіків та щеплення жінкам поведінкових сценаріїв

виконання ролей дітодоглядного та господарського змісту. Конфуціанство заклало основи патріархального сексизму, в якому жінка розглядається як об'єкт служіння маскуліноцентричним ієрархіям та має бути відформатованою під стереотипи зручності для обслуговування чоловіків у звичайних та надзвичайних умовах. Ключовими моментами впливу можна вважати припущення легалізованого проміскуїтету, порнолатричних моделей поведінки (передусім – в аспекті використання жінок як повій), а також зацентрування гендерних ролей на біографії еталонних жінок, представлених у конфуціанських трактатах. З іншого боку, не можна не визнати, що вплив на гендерну культуру Японії мало і має не стільки конфуціанство в чистому вигляді, скільки синтоїзоване конфуціанство, яке потребує окремого розгляду в інших публікаціях.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. McLelland, Mark «Kissing is a symbol of democracy!» Dating, Democracy, and Romance in Occupied Japan 1945-1952. / M McLelland. - Journal of the History of Sexuality. 19[3]. - 2010. - pp. 508-535.
2. Sugihara, Yoko and Katsurada, Emiko Gender Differences in Gender-Role Perceptions Among Japanese College Students. // Y. Sugihara, E Katsurada. - Sex Roles. - 1999- 841 p. - pp. 775-786.
3. Sugihara, Yoko and Katsurada, Emiko Gender-Role Personality Traits in Japanese Culture. // Y. Sugihara, E Katsurada. - Psychology of Women Quarterly. - 2000. - 524 p. - pp. 309-318.
4. Sugihara, Yoko and Katsurada, Emiko Gender Role Development in Japanese Culture: Diminishing Gender Role Differences in Contemporary Society. // Y. Sugihara, E Katsurada. - 2002. - Sex Roles. 747 p. - pp. 443-452.
5. TV Tropes. Real Men Hate Sugar. Access mode: <http://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/RealMenHateSugar>.
6. Yamaguchi, Kazuo Married Women's Gender-Role Attitudes and Social Stratification. // K/ Yamaguchi. - International Journal of Sociology. 2002. - 30[2] p. 52-89.
7. Wesson R. Beyond Natural Selection. / R/ Wesson. - Cambridge (USA), 1991. - 316p.
8. Wex M. Let's Take Our Space: «Female» and «Male» Body Language as a Result of 'Patriarchal Structures. / M. Wex. - Hamburg: Frauenliteraturverlag Hermine Fees, 1979, 114p.
9. Whorf B.L. Language, Thought and Reality. / B.L. Whorf. - Cambridge, MA: MIT Press, 1976, 238p.
10. Wittig M., «The Point of View: Universal or Particular?». // M/ Wittig. - Feminist Issues. Vol. 2, Fall 1983. - pp. 12-36
11. Wood T. Julia «Gendered Lives. Communication, Gender And Culture». Wadsworth Publishing Company. 1998, 212p.

REFERENCES:

1. McLelland, Mark, 2010. «Kissing is a symbol of democracy!» Dating, Democracy, and Romance in Occupied Japan 1945-1952. Journal of the History of Sexuality 19[3], 508-535
2. Sugihara, Yoko, Katsurada, Emiko, 1999. Gender Differences in Gender-Role Perceptions Among Japanese College Students. Sex Roles, 775-786
3. Sugihara, Yoko, Katsurada, Emiko, 2000. Gender-Role Personality Traits in Japanese Culture. Psychology of Women Quarterly, 309-318
4. Sugihara, Yoko, Katsurada, Emiko, 2002. Gender Role Development in Japanese Culture: Diminishing Gender Role Differences in Contemporary Society. Sex Roles, 443-452
5. TV Tropes. Real Men Hate Sugar. Access mode: <http://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/RealMenHateSugar>.
6. Yamaguchi, Kazuo, 2002. Married Women's Gender-Role Attitudes and Social Stratification. International Journal of Sociology 30[2], 52-89
7. Wesson, R., 1991. Beyond Natural Selection. 316. Cambridge (USA)
8. Wex, M., 1979. Let's Take Our Space: «Female» and «Male» Body Language as a Result of 'Patriarchal Structures. 114. Hamburg: Frauenliteraturverlag Hermine Fees
9. Whorf, B.L., 1976. Language, Thought and Reality. 238. Cambridge, MA: MIT Press
10. Wittig, M., 1983. «The Point of View: Universal or Particular?». Feminist Issues 2, 12-36
11. Wood, T., 1998. Julia «Gendered Lives. Communication, Gender And Culture». Wadsworth Publishing Company. 212